

Vinko Möderndorfer: *Ljubezni Sinjebradca*. Dnevnik (zbirka Slovenska zgodba), Ljubljana, 2005.

Vinko Möderndorfer je izjemno ploden in zelo raznovrsten ustvarjalec – gledališki režiser, pesnik, avtor radijskih iger, dramatik, prozaist in esejist, ob vsem tem pa še avtor del za otroke in mladino v vseh treh literarnih vrstah. Po vseh kilometrih popisane papirja ni nič čudnega, da je njegov zadnji roman izpiljen primer žanrskega pisanja, ki ga imamo Slovenci v tako kakovostni obliki vse premalo. In za kateri žanr gre? Najprej se zdi, da gre za erotični roman, potem stopimo v mešanico detektivke in trde kriminalke, končamo pa z ljubezensko zgodbo.

Že sam naslov pove, da se roman naslanja na mit o Sinjebradcu, morilcu svojih mladih in lepih žena. Tako kot Sinjebradec je tudi Möderndorferjev glavni junak s svojimi ljubicami na začetku več kot prijazen. Je idealen partner: privlačen, bogat in inteligenčen japi, računalničar z nekaj malega umetniškimi nagnjenji. Slika, fotografira, dekletom piše pesmi (pesmi, ki so vrinjene v roman, lahko najdemo objavljene že v Möderndorferjevi pesniški zbirki *Temno modro kot september*), predvsem pa ima v sebi močno razvito pisateljsko žilico. Pripoved poteka ves čas v prvi osebi in pripovedovalec nam svojo taktiko opiše takole: "Naredil sem vse, da bi jo priklenil nase. Z denarjem, pozornostjo, varnostjo in seveda navažnejšim, s fukom." Sinjebradec svoje seksualne dogodivščine podrobno zapiše. Za vsako od njegovih žensk je v omari njegovega delovnega ateljeja shranjena lična črna knjiga (barvna simbolika?). Po analogiji s Süskindovim *Parfumom* si želi preliti svoje ljubice v papirni kvader knjige do te mere, da bi se ohranil tudi njihov vonj. Sam o sebi pravi, da ni pisatelj: "Prej zbiratelj. Zbiram zgodbe. Zase. Samo zase." A ker vsaka dobra knjiga teži k objavi, so tudi njegove odkrite. To pa se zgodi po zlomu njegove zadnje večletne zveze, ko policija ugotovi, da so vse muze njegovih knjig skrivnostno izginile.

Na tem mestu se pojavi nov lik – Črtomir Kuzmanovič z oddelka za kriminalne preiskave. In tu se začeta bralčeva pozornost in empatija cepiti. Če smo do tega trenutka gledali le skozi oči glavnega junaka, brezimnega Sinjebradca, zdaj začnemo dvomiti o njegovih izpovedih, predvsem pa nas zanima, kaj vse nam je še zamolčal. Vse bolj smo zapleteni v detektivko in iščemo dokaze za umor in proti njemu. Bralčev horizont pričakovanja je vsakič znova zrušen. Ker se nam je že priljubil, seveda na začetku držimo s šarmantnim in izobraženim Sinjebradcem, ne pa z inšpektorjem, ki je zadnjikrat prebral knjigo v srednji šoli – to je bil (logično) roman Agathe Christie. Potem inšpektor prebere opis seksa z zadnjo ljubico Sonjo in izkaže se, da naš računalničar med seksom svoje ženske rad malce davi. In ko nas to prepriča v njegovo krivdo in skupaj z inšpektorjem že iščemo trupla na dvorišču junakovega vikenda, se spet izkaže, da pod drevesom ni zakopal trupla zadnje ljubice Sonje, pač pa pod njim počiva njegova ljubljena psička, ki je umrla naravne smrti.

Žanr detektivke oz. kriminalke (odvisno od tega, ali držimo z inšpektorjem ali Sinjebradcem, smo raje Hercule Poirot ali Hannibal Lector) je uporabljen postmodernistično. Bralcu omogoča, da prebere roman na dušek, hkrati pa to ne pomeni, da v opisih junakov ni natančne psihologije. Tudi jezik je, kot smo pri Möderndorferju že vajeni, nekje na meji med poetičnostjo in sočnostjo najnižjih registrov slovenščine. Obenem najde avtor znotraj žanrskega okvira dovolj svobode za odpiranje svojih večnih tem. Takšna je tema izčrpane seksualnosti, ki vodi v razpad ljubezenske zveze (obravnavana že v romanu *Omejen rok trajanja*). Kako ohraniti zvezo z žensko, na katero se je sicer skozi leta že navezal, a je ugasnila tista iskra, ki jo prinaša skupno odkrivanje seksualnih užitkov? Del krivde je verjetno v tem, da drugega kot seksualnih užitkov in nekaj nežnosti naš junak od svojih žensk pravzaprav ne pričakuje.

Zdi se, da v času, ko je feminizem oropal moške njihove prevlade v odnosu, uspešen moški ne more več krotiti sebi enakovredne partnerke – to bi mu vzelo preveč dragocenega časa, ki ga mora porabiti za služenje denarja. Zato naš japi kopiči okoli sebe dekleta, ki so po socialnem položaju in izobrazbi globoko pod njim. Nudi jim stanovanje, nova doživetja (recimo večerje v dragih restavracijah, kjer ne znajo uporabljati pribora) in ves denar, ki ga potrebujejo za življenje. A v zameno jih jemlje le iz ene perspektive – seksualne. Spremeniti skuša njihove vedenjske vzorce, ki se mu zdijo pod njegovo ravnjo, oddalji jih od njihovih prijateljev (zaradi istega razloga), z zadovoljstvom se odpovejo svojim bednim službicam in ves njihov svet postane on. Ko začne kemija popuščati, ko se feromoni umirijo, je ženska zanj le še mrtev objekt. Samo še slaba vest ga zadržuje, da jih po najkrajšem postopku ne vrže iz svojega življenja. Tu se kaže tudi drugi lajtmotiv Möderndorferjevega ustvarjanja – Sinjebradčeve ljubezni izhajajo iz predmestja, vsak dan se borijo z nasiljem v družini, borijo se za službo, stanovanje v središču mesta je jamstvo za njihovo naklonjenost. Simpatičen motiv je prvo darilo izvoljenkam: obisk pri zasebnem zobozdravniku.

Ker se nenehno ukvarjamo s Sinjebradčevimi zapiski v črne knjige, gre pravzaprav za knjige v knjigi, knjigo o knjigah. Tako ne umanjka tudi nekaj avtopoetičnih razmislekov. Inšpektor ne more razumeti strasti po pisanju, a Möderndorferjev odgovor je jasen. V pisanju je spomin; tudi najmočnejši dogodki zbledijo, če jih ne arhiviramo: "Hotel sem ponovitve trenutkov, ponovitve občutkov, ponovitve ljubezni. /.../ Ko še nisem zapisoval njihovih življenj, nisem vedel, da ljubim." Namesto bežnega spomina na seksualna druženja ustvari Sinjebradec pet živih, toplih portretov svojih nenavadnih ljubic. Prva je begunka iz Bosne Sidiko, ki ga navduši za zapisovanje, zaznamovana je z morečo vojno izkušnjo; že druga pa prihaja iz Möderndorferju ljubega predmestja. Tudi tokrat avtor ne moralizira. Za vsemi bizarnimi situacijami, ki jih sprožajo mezaliansa japija in dekleta iz predmestja, se ves čas sliši karnevalski smeh. Ko opisuje ljubico Sabino, se spominja predvsem njene mladosti, mizoljev in nagnjenja k alkoholu: "Ja, bila je nagnjena k alkoholu. Ko sem ji natočil svojega najljubšega konjaka, je bruhala, revica je bila navajena samo na encijan in pivo. Mislila je, da jo hočem zastrupiti." Najslikovitejša je Marta, dekle z ulice, ki Sinjebradca navduši z živopisnim jezikom, sestavljenim iz kletvic, in odide z besedami: "Noben kurac ni tako trd kot življenje." Tudi Sonja je predmestna lepotica, a z nekaj manj preživetvenega nagona, zadnja v vrsti pa je Emira, prijazna toples natakariča.

Liki iz predmestja tudi v tem romanu ostajajo močna točka Möderndorferjeve pisave, žal pa ima pisateljeva hiperprodukcija tekstov tudi slabo lastnost – nekateri odlomki so nekam sumljivo znani že iz njegovih prejšnjih del. Ne gre le za lajtmotivno ponavljanje predmestnih tem in za že objavljene pesmi (ki dodajo zabaven enačaj med Sinjebradcem in avtorjem), najde se tudi kakšna metafora ali konkreten prizor, na katerega lahko prilepimo nalepko že *videno*. Ker pa gre za malenkosti, jih bodo opazili le največji Möderndorferjevi občudovalci, in mu jih prejkone tudi oprostili.

Napeto in zabavno branje, ki odpira vprašanja o psihopatologiji našega vsakdanjika. Vsekakor dobra izbira za prvi še neobjavljeni roman v Dnevnikovi zbirki.